

U 16/2008 rd

**Statsrådets skrivelse till Riksdagen om ett förslag till
Europaparlamentets och rådets direktiv (interna överfö-
ringar av försvarsmateriel)**

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen
översänds till riksdagen Europeiska gemen-
skapernas kommissions förslag av den 5 de-
cember 2007 till Europaparlamentets och rå-

dets direktiv om förenkling av villkoren för
överföring av försvarsmateriel inom gemen-
skapen samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 30 april 2008

Försvarsminister *Jyri Häkämies*

Regeringsrådet Jouko Tuloisela

EU/2007/1799

FÖRSVARSMINISTERIET

PROMEMORIA

18.4.2008

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM FÖRENKLING AV VILLKOREN FÖR ÖVERFÖRING AV FÖRSVARSMATERIEL INOM GEMENSKAPEN

1. Allmänt

Europeiska gemenskapernas kommission har den 5 december 2007 offentliggjort ett förslag till direktiv om förenklning av villkoren för överföring av försvarsmateriel inom gemenskapen (KOM (2007) 765 slutligt). Direktivinitiativet är det första på gemenskapsnivå härledda lagstiftningsinitiativet inom det område som förslaget gäller.

I medlemsstaterna tillämpas för närvarande nationella tillståndsförfaranden (27 st) vid export av försvarsmateriel. De nationella tillståndsförfarandena skiljer sig avsevärt från varandra. Genom att förenkla och harmonisera tillståndsförfarandena strävar kommissionen efter att förbättra försvarsindustrins verksamhetsbetingelser, stärka den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft och förbättra försörjningsberedskapen genom att stärka förtroendet för att försvarsmakten och försvarsindustrin i EU:s medlemsländer utan dröjsmål kan få försvarsmateriel till sitt förfogande.

Direktivinitiativet som gäller överföringar av försvarsmateriel inom gemenskapen är en del av ett försvarspaket i vilket också ingår kommissionens meddelande "En strategi för en starkare och mera konkurrenskraftig försvarsindustri i EU" (KOM (2007) 764 slutligt) samt kommissionens förslag till direktiv om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa offentliga kontrakt för bygg- och anläggningsarbeten, varor och tjänster på försvars- och säkerhetsområdet (KOM (2007) 766 slutligt). Genom det direktivinitiativ som gäller överföringar kompletteras det

förslag som gäller upphandling inom försvars- och säkerhetsområdet.

Huvudsyftet med förslaget är att skapa en inre marknad för försvarsmateriel, men förslaget inverkar också på den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP), i vars syften ingår att förbättra leveranssäkerheten för medlemsstaternas försvarsmakter samt på industripolitiken, i vars syften ingår att förstärka det europeiska försvarets industriella och teknologiska grund.

Förslaget är förenligt med målen i Lissabonstrategin, såsom att förbättra den internationella konkurrenskraften för industrin inom försvarssektorn och att trygga sysselsättningen i Europa.

1.1 Förslagets bakgrund

Grupper bildade av olika medlemsstater och Europeiska unionen har försökt lösa de problem som presenteras ovan genom olika partiella lösningar. Kommissionen konstaterar att den av sex medlemsstater år 1998 undertecknade åsiktsförklaringen (LoI-avtalet) bl.a. om att förenkla exportförfarandena, den samma år av EU antagna uppförandekoden för vapenexport eller det inom Europeiska försvarsbyrån (EDA) utförda arbetet för att skapa en konkurrenskraftig europeisk marknad för försvarsmateriel, såsom den uppförandekod för upphandling av försvarsutrustning som trädde i kraft år 2006, inte innehåller några metoder för att harmonisera de interna överföringarna av försvarsmateriel i praktiken.

Enligt kommissionen utgör överföringar av försvarsmateriel inom gemenskapen, under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda, inte längre samma hot mot den nationella säkerheten som export till ett tredje land eller ett krisområde. Kommissionen strävar med förslaget efter att stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna och förenkla överföringar inom EU. Det föreslagna direktivet följer de linjer som kommissionen förespråkar i meddelandet från 2003 om industri- och marknadsfrågor: "På väg mot en EU-politik för försvarsutrustning".

2. Förslagets huvudsakliga innehåll

Genom det föreslagna direktivet försöker man förenkla och harmonisera överföringarna av försvarsmateriel inom Europeiska unionen. Som medel föreslås ett system med ett generellt tillstånd för överföringar inom EU i stället för de nuvarande separata nationella tillståndsförfarandena. De beviljade generella tillstånden ska i enlighet med principen om den inre marknaden vara i kraft inom hela gemenskapen. I de nationella tillståndsförfaranden som för närvarande är i användning beviljas tillstånden i regel från fall till fall för enskilda överföringar.

Till tillämpningsområdet för direktivet ska alla produkter som ingår i EU:s gemensamma förteckning över försvarsmateriel höra, inklusive delsystem, komponenter, reservdelar, teknologiöverföring, underhåll och reparation. Dessutom ska medlemsstaterna ha möjlighet att göra nationella tillägg i produktförteckningen, ifall överföring av produkterna inom gemenskapen medför risker.

I fråga om förenklingen ska det förutsättas att medlemsstaterna beviljar generella och globala tillstånd för överföringar inom EU. De tillstånd som för närvarande är i omfattande bruk och som gäller individuella överföringar ska reserveras endast för undantagsfall, där en medlemsstat anser att ett individuellt tillstånd är nödvändigt för att staten ska kunna trygga väsentliga säkerhetsintressen.

I fråga om harmoniseringen ska det förutsättas att medlemsstaterna grundar ett system med ett generellt tillstånd för situationer av två slag: överföringar av försvarsmateriel till

en annan medlemsstats regering (försvarsmakt) och överföringar till företag i en annan medlemsstat vilka har certifierats i enlighet med de gemensamma krav som ingår i direktivet.

Medlemsstaterna ska alltså bevilja aktörer som har etablerat sig inom deras territorier generella, globala och/eller individuella tillstånd till överföringar. Medlemsstaterna ska för varje produkt fastslå lämplig tillståndstyp och villkor för tillståndet, i vilka ska preciseras vilka produkter tillståndet täcker och deras eventuella användningsändamål samt rapporteringsskyldigheter för det företag som använder tillståndet.

En övergång till ett system med generella tillstånd förutsätter garantier för att försvarsmateriel inte exporteras till tredje länder i strid med exportrestriktionerna. Kommissionen betonar i sitt initiativ att EU-medlemsstaterna bör få ökad ömsesidig tillit i synnerhet till att företagen följer de exportrestriktioner som har ställts på dem. Som metod för detta föreslår kommissionen två handlingssätt.

För det första ska medlemsstaterna i enlighet med gemensamma krav certifiera de företag som gör upphandlingar i andra medlemsstater i enlighet med beviljade generella tillstånd. För det andra ska ett företag som ansöker om exporttillstånd till ett tredje land bekräfta för myndigheterna i sitt eget land att företaget följer de exportrestriktioner som ursprungsmedlemsstaten har ställt.

Medlemsstaterna får också när som helst återkalla ett tillstånd som de har utfärdat eller begränsa dess användning för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen (artikel 4 i förslaget).

2.1 Rättslig grund

Kommissionens direktivinitiativ baserar sig på artikel 95 i fördraget om upprättandet av EG, i vilken det bestäms om upprättandet av den inre marknaden. Vid beslutsfattandet följs förfarandet med kvalificerad majoritet och medbeslutandeförfarandet, om vilka bestäms i artikel 251 i EG-fördraget.

Dessutom anknyter direktivinitiativet centralt till artikel 296 i EG-fördraget. Artikel 296 är en undantagsartikel som gäller EG-

fördraget i allmänna drag och som gör det möjligt för medlemsländerna att göra ett undantag från gemenskapsregleringen om de så vill när deras väsentliga säkerhetsintressen kräver det. I artikeln har särskilt nämnts de åtgärder som anknyter till handel med och tillverkning av vapen, ammunition och krigsmateriel.

I fråga om exporten av försvarsmateriel har artikel 296 gjort det möjligt för medlemsstaterna att ha nationella förfaranden för exportövervakningen, på basis av vilka besluten om export av försvarsmateriel enbart omfattas av medlemsstaternas nationella behörighet.

Subsidiaritetsprincipen

I enlighet med subsidiaritetsprincipen kan gemenskapen genomföra åtgärder, om målet nås bättre på gemenskapsnivå än på medlemsstatsnivå. Kommissionen publicerade år 2006 ett meddelande om tillämpningen av artikel 296 i EG-fördraget på området för försvarsupphandlingar. I meddelandet reder kommissionen ut sin standpunkt, enligt vilken fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor till fullo är tillämpliga på försvarsmateriel.

Kommissionen anser således att artikel 296 i EG-fördraget inte ger medlemsstaterna rätt att upprätthålla handelshinder som försvårar interna överföringar. Enligt kommissionen inverkar artikel 296 inte på gemenskapens lagstiftningsbehörighet vid verkställandet av de rättsakter som gäller verksamheten på den inre marknaden. Alla de åtgärder som på basis av artikel 296 har vidtagits för att begränsa den inre marknaden bör följaktligen enligt kommissionen motiveras från fall till fall med nationell säkerhet och endast i den mån som är nödvändig får de försvaga verksamheten på marknaden. I fråga om de interna överföringarna finns det grunder för handels hinder endast i enskilda fall, varför medlemsstaternas nuvarande tillståndssystem enligt kommissionen bör kunna harmoniseras för att industrins verksamhet ska kunna effektiviseras.

Enligt kommissionen utgör gemenskapens interna överföringar av försvarsmateriel inte längre samma hot mot den nationella säkerheten som exporten till tredje länder, om vis-

sa förutsättningar som ökar förtroendet uppfylls. I förslaget till direktiv har ovan nämnda åtgärder för att skapa ömsesidig tillit inbegripits. (Åtgärderna presenteras i avsnitt två.)

Proportionalitetsprincipen

Kommissionen konstaterar att förslaget också är förenligt med proportionalitetsprincipen, eftersom förslaget minskar de nationella myndigheternas och industrins arbete och det föreslagna direktivet inte överskrider det som är nödvändigt för att målen ska nås.

I fråga om subsidiaritetsprincipen betonar Finland att övervakningen av exporten av försvarsmateriel och möjligheten att förhindra export som strider mot den utrikes- och säkerhetspolitiska linjen är en rätt för medlemsstaterna som har behållits i artikel 296 i EG-fördraget. I det fortsatta arbetet måste uppmärksamhet ägnas att möjligheten till detta också kvarstår i överföringstillståndsförfarandena i praktiken och i övervakningen av överföringarna.

Också i fråga om proportionalitetsprincipen ska det när arbetet framskrider bedömas vilka verkningar det föreslagna direktivet har i praktiken jämfört med nuvarande praxis. En första bedömning är att efter en begynnelsefas kommer det föreslagna direktivet, om det genomförs, att minska myndigheternas och industrins arbete.

2.2 Produktomfattning

I artikel 2 i det föreslagna direktivet föreskrivs att direktivet ska tillämpas på alla produkter i EU:s gemensamma försvarsmaterielförteckning. Försvarsmaterielförteckningen har införts i den finska lagstiftningen genom försvarsministeriets beslut om verkställighet av förordningen om export och transitering av försvarsmateriel (192/1997). Således ska direktivet tillämpas på all export av försvarsmateriel till EU-länder.

EU:s gemensamma försvarsmaterielförteckning innehåller också vapen som är klart avsedda för civilt bruk. I Finland är försvarsministeriet tillståndsmyndighet vid exporten av vapen som ska klassificeras som försvarsmateriel, inrikesministeriet i kommersiella överföringar av civila vapen och

häradets polisinsättning i överföringar i privat syfte.

I fråga om vapen som är avsedda för civilt bruk gäller inom gemenskapen redan rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen, nedan vapendirektivet, och ett system för överföringstillstånd. Enligt vapendirektivet förutsätter överföringen av ett skjutvapen från en medlemsstat till en annan ett överföringstillstånd från det land överföringen sker från och förutsättningen för detta tillstånd är ett samtycke på förhand till överföringen från destinationslandet.

De förfaranden som gäller överföringar enligt det nu föreslagna direktivet och enligt vapendirektivet skiljer sig från varandra. Således bör det vid den fortsatta beredningen av det föreslagna direktivet tas upp att direktivens tillämpningsområde eventuellt överlappar varandra och säkerställas att det föreslagna direktivet inte kan tolkas så att det tillämpas på skjutvapen, vapendelar eller ammunition som är avsedda för civilt bruk. Direktivet kan, om det realiserar, eventuellt ha verkningar också på hur tillståndsmyndigheternas verksamhet i fråga om exportövervakningen ordnas, beroende på vilken avgränsningen blir i fråga om vilka produkter som kommer att omfattas av det föreslagna direktivets tillämpningsområde och vilka av vapendirektivets.

2.3 Tillståndsförfaranden

Utgående från den nuvarande lagen om export och transitering av försvarsmateriel (242/1990), nedan exportlagen, är export, transitering och förmedling av försvarsmateriel tillåten endast med för ändamålet beviljat tillstånd. Tillståndet beviljas antingen av statsrådet eller av försvarsministeriet. Tillståndsprövningen görs specifikt för varje export. Tillstånd kan beviljas, ifall exporten eller förmedlingen på basis av en helhetsprövning inte äventyrar Finlands säkerhet eller strider mot Finlands utrikespolitiska linje. Utrikesministeriet svarar för att utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter framförs.

Utgående från gällande lagstiftning finns det i princip inget utrikes- och säkerhetspolitiskt hinder för export av försvarsmateriel till EU-medlemsstater, om inget annat föranleds

av förhållandena i mottagarlandet. I fråga om andra mälländer än de som nämns i bilagan till statsrådets beslut om allmänna riktlinjer för export, transitering och förmedling av försvarsmateriel (1000/2002), nedan riktlinjerna, görs en utrikes- och säkerhetspolitisk bedömning från fall till fall.

Om direktivet genomförs innebär det en övergång till ett förfarande med ett generellt tillstånd i stället för prövning från fall till fall inom EU:s interna export av försvarsmateriel. Om generella, globala och individuella överföringstillstånd bestäms närmare i artiklarna 3-7 i förslaget. I praktiken ska man vid EU:s interna överföringar stegvis övergå från förhandsövervakning från fall till fall som görs i ursprungsmedlemsstaten till generell övervakning i efterskott.

De beviljade generella tillstånden ska i enlighet med principerna för den inre marknaden gälla inom hela gemenskapens territorium. I det föreslagna systemet med generella tillstånd kan produkterna i enlighet med villkoren för det generella tillståndet röra sig över hela EU:s område, och tillstånd för vidareexport förutsätts först när produkten exporteras ut ur EU.

2.4 Skyddsåtgärder

Ansvar för granskningen av eventuella vidareexportvillkor överförs i och med systemet kraftigare än i det nuvarande systemet på det företag som ansöker om exporttillstånd. När företaget ansöker om exporttillstånd för utförsel ur EU ska det bekräfta att det har iakttagit de restriktioner som ursprungsmedlemsstaten har ställt (artikel 10).

Vid export av komponenter står förslaget vad gäller vidareexport i linje med de bestämmelser som gäller i Finland, eftersom det i 1 § 5 mom. i riktlinjerna föreskrivs att vid tillståndsprövning och övervakning av vidareexport beaktas den exportpolitik som köparlandet bedriver och komponentens betydelse jämfört med den färdiga produkt som den utgör en del av. I artikel 4.6 i förslaget till direktiv sägs att medlemsstaterna inte ska belägga komponenter med exportrestriktioner, om inte överföringen i fråga anses känslig.

Utgående från artikel 8 i det föreslagna direktivet ska leverantörerna av försvarsmateriel (exportörerna) förutsättas föra register, som ska bevaras i minst tre år. I förordningen om export och transitering av försvarsmateriel (108/1997), nedan exportförordningen, bestäms om motsvarande skyldighet till en exportutredning. Den föreslagna bevaringstiden på tre år bör förlängas till minst tio år. Dessutom ska medlemsstaterna enligt artikel 9 i förslaget certifiera mottagarna av försvarsmaterielen det vill säga i praktiken företagen inom försvarssektorn. Certifieringen bör understödjas, eftersom företagen genom certifieringen förbinder sig bl.a. vid att följa de restriktioner som ursprungslandet har ställt.

De egentliga skyddsåtgärderna, och den viktigaste av dem: upphävande av ett tillstånd, ingår i artikel 15 i förslaget. Ett tillstånd kan upphävas om det finns en risk för att en mottagare inte följer villkoren i systemet för överföringstillstånd. Dessutom föreskrivs det i artikel 4 i förslaget att en medlemsstat när som helst kan återkalla eller begränsa användningen av ett överföringstillstånd som staten har beviljat. Detta motsvarar nuvarande exportlag, där det konstateras att statsrådet eller försvarsministeriet kan återkalla ett tillstånd som de har beviljat, om det finns skäl till det.

Utanför direktivets tillämpningsområde blir den övervakning och det tryggnade av överföringar av försvarsmateriel som förutsätts för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. Det föreslagna direktivet innehåller inte en sådan skyldighet att till myndigheterna på förhand anmäla en transport som finns i vapendirektivet. I det kapitel som gäller tullsamarbete och administrativt samarbete har endast inbegripits artikel 12, där det föreskrivs att medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska vidta alla lämpliga åtgärder för utbyte av information mellan de behöriga myndigheterna.

En del av produkterna inom tillämpningsområdet är emellertid sådana som måste övervakas för att den allmänna ordningen och säkerheten ska kunna upprätthållas. Om endast nationella bestämmelser gäller övervakningen av den allmänna ordningen och säkerheten råkar man in i en situation där en överföring kräver flera tillstånd.

3. Förslagets konsekvenser

3.1 Konsekvenser för lagstiftningen i Finland

Den regleringsform som föreslås är ett direktiv. Kommissionen motiverar detta med att ett direktiv ger medlemsstaterna frihet att bestämma hur man bäst genomför arrangemangen med generella tillstånd. Om det föreslagna direktivet realiserar, har det betydande verkningar på lagstiftningen jämfört med nuläget, eftersom det inte finns någon gällande övernationell lagstiftning på området. Förslaget är det första regleringsförslaget på gemenskapsnivå vid övervakningen av exporten av försvarsmateriel.

Bestämmelser om export, transitering och förmedling av försvarsmateriel ingår i Finland i exportlagen, exportförordningen och riktlinjerna samt i försvarsministeriets beslut om verkställighet av förordningen om export och transitering av försvarsmateriel. Verkställandet av det föreslagna direktivet kräver ändringar åtminstone i en del av dessa författningar.

Det föreslagna direktivet förutsätter, om det realiserar, ändringar i bestämmelserna om tillståndsförfarandet i exportlagen och exportförordningen. I det nuvarande nationella tillståndsförfarandet beviljas tillstånd i regel för en enskild överföring, och vidare-export från landet i fråga förutsätter tillstånd av Finland. I gällande lagstiftning om export av försvarsmateriel finns inte heller några bestämmelser om certifiering av företag.

3.2 Ålands ställning

Enligt 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om utrikeshandeln (27 § 12 punkten), skjutvapen och skjutförnödenheter (27 § 27 punkten), försvarsväsendet och gränsbevakningen (27 § 34 punkten) samt explosiva ämnen till den del rikets säkerhet berörs (27 § 35 punkten).

3.3 Ekonomiska verkningar

Om det föreslagna direktivet realiserar, innebär det att den europeiska marknaden för

försvarsmateriel kommer att fungera bättre. Systemet med ett generellt tillstånd för överföringar av försvarsmateriel inom gemenskapen skapar bättre förutsättningar för försvarsindustrins gränsöverskridande samarbete och främjar basen för den europeiska försvarsindustrin och den europeiska industrins konkurrenskraft. Samtidigt kan initiativet förbättra industrins och försvarsmaktens försörjningssäkerhet på europeisk nivå.

Åtgärderna främjar för sin del finska företags möjligheter att exportera sina produkter genom att det gör att det går snabbare att få tillstånd med anknytning till försvarsmaterielexport för överföringar inom gemenskapen. Det system för certifiering av företag som ingår i förslaget till direktiv skapar kriterier för de exportföretag som ska certifieras. Genom att uppfylla dessa kriterier kan företagen omfattas av förfarandena för generella tillstånd.

Några exakta ekonomiska konsekvenser för Finland är det inte möjligt att uppskatta på detta stadium av projektet. Enligt en undersökning som kommissionen beställde år 2005 uppgår de direkta kostnaderna för behandlingen av tillstånd till 434 miljoner euro per år. Dessutom uppskattades de indirekta kostnaderna för interna överföringar till 2,73 miljarder euro per år. Antalet årliga överföringar i undersökningen var 11 400 inom hela gemenskapen. Finlands andel av EU:s internt beviljade tillstånd kan för närvarande uppskattas uppgå till cirka 1,0-1,5 procent. Redan på basis av detta kan man uppskatta att i och med en förenkling av tillståndssystemet blir inbesparingarna också för Finland betydande. Den finska föreningen för försvars- och industriluftfart Suomen puolustus- ja teollisuusilmailuyhdistys (PIA) har i sitt utlåtande om det föreslagna direktivet konstaterat att industrin i branschen redan länge har haft som mål att förenkla tillståndsförfarandena för försvarsmateriel mellan EU-länderna. Vilka verkningarna blir på den praktiska verksamheten är det delvis svårt att bedöma, men PIA konstaterar att direktivet om det blir av kommer att underlätta företagens verksamhet, eftersom flera finska företag strävar efter att bli underleverantörer till de stora europeiska försvarssystemleverantörerna.

De ekonomiska konsekvenserna för de finska företagen och för statsförvaltningen bedöms mera exakt när direktivarbetet framskrider.

4. Behandlingen av förslaget i Europeiska unionens institutioner

Behandlingen av det föreslagna direktivet har inletts i rådsarbetsgruppen den 14 april 2008. Vid Europaparlamentet inleddes behandlingen av ärendet den 26 mars 2008 i utskottet för inre marknadsfrågor och konsumentskydd. Behandlingen av förslaget i unionens institutioner torde fortgå in på år 2009.

5. Nationell beredning

Det föreslagna direktivet har sänts på remiss. Efter de utlåtanden som erhållits har förslaget behandlats i sektionen för konkurrensfrågor som lyder under kommittén för EU-ärenden den 31 mars 2008, i kommittén för EU-ärenden den 16 april 2008 samt i EU-ministerutskottet den 18 april 2008.

6. Statsrådets ståndpunkt

Allmänt

Statsrådet förhåller sig positivt till de grundläggande utgångspunkterna i det föreslagna direktivet. Syftet med initiativet är att skapa en inre marknad för försvarsmateriel, att förbättra den internationella konkurrenskraften för den europeiska industrin inom försvarssektorn och att trygga sysselsättningen i Europa. Statsrådet understöder skapandet av en europeisk marknad för försvarsmateriel. Underlättandet av EU:s interna exportförfaranden i synnerhet inom komponentexporten är ett villkor för att en fungerande europeisk försvarsmaterielmarknad ska kunna åstadkommas.

Det föreslagna direktivet om överföring av försvarsmateriel inom gemenskapen stöder också utvecklandet av en gemensam säkerhets- och försvarspolitik i Europa genom att det främjar verksamheten på den europeiska försvarsmaterielmarknaden.

Genom en harmonisering av förfarandena för exporttillstånd kunde försvarsindustrins

verksamhetsbetingelser i det samarbete som överskrider gränserna mellan EU:s medlemsstater förbättras. Den planerade regleringen stöder utvecklandet av en europeisk försörjningsberedskap genom att den ökar förtroendet för att EU:s medlemsländers försvarsmakter och försvarsindustrin utan dröjsmål kan få försvarsmateriel till sitt förfogande. Förslaget står i linje med de allmänna mål för försörjningsberedskapen som bereds som bäst nationellt.

Den inhemska industrins intressen och verksamhetsmöjligheter bör tryggas i direktivet, och små och medelstora företag bör garanteras en möjlighet att vara med och utnyttja systemet. I direktivet bör man säkerställa att individuella tillstånd inte används för att skapa diskriminerande handelshinder eller för att försvaga medlemsstaternas försörjningsberedskap.

Rättslig grund

Statsrådet betonar medlemsstaternas rätt att vid behov ställa nödvändiga begränsningar i synnerhet för handel med försvarsmateriel. Övervakningen av exporten av försvarsmateriel och möjligheten att förhindra export som står i strid med den utrikes- och säkerhetspolitiska linjen är en rätt som medlemsstaterna fortsättningsvis har enligt artikel 296 i EG-fördraget.

Det föreslagna direktivet bevarar ovan nämnda rätt att åberopa artikel 296 på två sätt. I förslaget ingår en möjlighet att upphäva ett beviljat generellt tillstånd eller att begränsa användningen av det med hänvisning till väsentliga säkerhetsintressen. Dessutom bevarar systemet möjligheten att bevilja ett individuellt tillstånd, om nationella säkerhetsintressen förutsätter detta.

I fråga om det fortsatta arbetet bör det också observeras att vid rådsarbetsgruppens första möte den 14 april 2008 bad flera medlemsländer (bl.a. UK, DE och FR) om rådets juridiska tjänsts tolkning av relationen mellan artiklarna 95 och 296 i EG-fördraget samt om denna relations konsekvenser för det fö-

reslagna direktivet. Sedan svar har erhållits bör Finlands ståndpunkt till förslaget preciseras till denna del.

Möjligheten att spåra överföringar

I det fortsatta arbetet bör särskild uppmärksamhet ägnas säkerheten i det planerade regleringssystemet och möjligheten att spåra överföringarna. I det föreslagna systemet ingår ingen mekanism för spårning i realtid av överföringar av försvarsmateriel. Som en åtgärd som ökar förtroendet föreslås ett certifieringssystem för företag och att de ska förbinda sig att följa de exportrestriktioner som ursprungsmedlemsstaten har ställt. Som egentligt bevakningssystem föreslås att företagen ska rapportera i efterskott.

Redan övervakningen av den allmänna ordningen och säkerheten förutsätter en noggrannare övervakning än detta. Dessutom förutsätter exporten av försvarsmateriel till följd av produkternas art särskild övervakning också på EU:s inre marknad. Medlemsstaternas praxis i fråga om exporttillstånd grundar sig på nationella utrikes- och säkerhetspolitiska linjer. Ett pålitligt bevakningssystem ökar för sin del medlemsstaternas tillit till sina möjligheter att genomföra sin egen nationella utrikes- och säkerhetspolitiska linje vid exporten av försvarsmateriel. De bästa förutsättningarna för ett flexibelt bevaknings- och informationsutbytessystem kunde erbjudas av en datorbaserad tillämpning som är i användning överallt inom gemenskapen.

Relationen till vapendirektivet

Dessutom bör man i det fortsatta arbetet ta upp relationen mellan det föreslagna direktivet om överföringar av försvarsmateriel inom gemenskapen och rådets direktiv om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG), som redan gäller inom gemenskapens område, för att de inte ska omfatta samma produkter.